

Motion till riksdagen 2024/25:3315

av **Isabell Mixter m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2024/25:78 Riksrevisionens rapport om bostadsbidragets måluppfyllelse

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut.....	2
2 Inledning.....	2
3 Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer.....	2
3.1 Vänsterpartiets syn på Riksrevisionens rapport.....	3
4 Bostadsbidraget ska utvecklas, inte avvecklas	4
4.1 Tilläggsbidrag	5
4.2 Stärk bostadsbidraget.....	6

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av bostadsbidraget för att säkerställa att det bättre uppfyller sina mål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen återkommande bör följa upp bostadsbidragets måluppfyllelse när det gäller både ekonomisk familjepolitik och trångboddhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera om bostadsbidraget är en lämplig förmån för att stötta ekonomiskt svaga hushåll i ekonomiskt svåra tider och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att stärka bostadsbidraget enligt Vänsterpartiets förslag och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Regeringen redovisar i skrivelsen sina bedömningar av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i rapporten Bostadsbidragets måluppfyllelse – trångboddhet och absolut fattigdom (RiR 2024:15). Riksrevisionen har granskat om bostadsbidraget är effektivt utformat i förhållande till dess bostads- och familjepolitiska syften.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över bostadsbidragets utformning för att möjliggöra en bättre måluppfyllelse och att återkommande följa upp måluppfyllelsen vad avser både familje- och bostadspolitik och vid behov återrapportera förändringar till riksdagen. Riksrevisionen rekommenderar även regeringen att se över om bostadsbidraget är en lämplig förmån för att stötta ekonomiskt svaga hushåll i ekonomiskt svåra tider. Riksrevisionen syftar då på det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer som har funnits de senaste åren.

Regeringen skriver att den välkomnar Riksrevisionens granskning och konstaterar att den utgör ett underlag som kan ligga till grund för framtida utveckling av bostadsbidraget, men lämnar frågan utan ytterligare åtgärd. Regeringen planerar fortsatt en nedtrappning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget.

3 Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer

Bostadsbidragets syften är att resurssvaga hushåll ska ges möjlighet att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder respektive att barnhushåll ska få ett bidrag till en god ekonomisk levnadsstandard och att skillnaderna i ekonomiska villkor mellan hushåll med och utan barn ska minska.

Riksrevisionen kommer i sin rapport till slutsatsen att bostadsbidraget inte är effektivt utformat i förhållande till sitt bostadspolitiska syfte medan det är effektivt utformat i förhållande till sitt familjepolitiska syfte. Slutsatsen att den bostadspolitiska måluppfyllelsen försämrats över tid motiveras med att en större andel av hushållen med bostadsbidrag är trångbodda jämfört med tidigare. Den familjepolitiska måluppfyllelsen bedöms ha förbättrats genom att den absoluta fattigdomen bland barnhushåll med bostadsbidrag

har minskat. Bostadsbidragets bidrag till att minska skillnaderna i ekonomiska villkor mellan hushåll med och utan barn visar dock inte på någon entydig förändring.

Riksrevisionen anser vidare att regeringen återkommande har gjort förändringar i bostadsbidraget för att omhänderta den familjepolitiska måluppfyllelsen. Däremot har regeringen endast vidtagit ett fåtal åtgärder som knyter an till det bostadspolitiska syftet, dock utan att motivera åtgärderna med att de är avsedda att stärka den bostadspolitiska måluppfyllelsen.

Riksrevisionen bedömer att det är svårt att uppnå båda syftena med bidraget. Genom att göra förändringar som syftar till att stärka det ena syftet riskerar styrningen mot det andra syftet att försvagas med sämre måluppfyllelse som följd. Riksrevisionen är av uppfattningen att bostadsbidraget under senare tid dessutom har getts ett tredje syfte genom införandet av det tillfälliga tilläggsbidraget, nämligen att stötta ekonomiskt utsatta hushåll i ekonomiskt svåra tider.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över bostadsbidragets utformning för att möjliggöra en bättre måluppfyllelse. Översynen kan bl.a. inkludera frågan om det är lämpligt att både det bostadspolitiska och det familjepolitiska syftet ligger i samma förmån liksom frågan om hur den bostadspolitiska måluppfyllelsen kan stärkas, exempelvis genom att bostadskostnadsintervallet följer med i hyresutvecklingen. Därtill rekommenderas regeringen att se över om bostadsbidraget är en lämplig förmån för att stötta ekonomiskt svaga hushåll i ekonomiskt svåra tider.

Slutligen rekommenderar Riksrevisionen regeringen att återkommande följa upp bostadsbidragets måluppfyllelse vad avser både familje- och bostadspolitik och vid behov återrapportera förändringar till riksdagen. Riksrevisionen anser att uppföljningen bl.a. bör inkludera utvecklingen av trångboddhet hos hushåll med bostadsbidrag.

3.1 Vänsterpartiets syn på Riksrevisionens rapport

Bristerna i bostadsbidraget är omfattande, varför en granskning är välkommen. Flera av Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer kan bidra till en nödvändig utveckling av bostadsbidraget. Framför allt en översyn av bidraget för att säkerställa att det bättre uppfyller sina mål. Vänsterpartiet presenterar nedan ett förslag på hur bostadsbidraget kan utvecklas.

Vänsterpartiet delar inte Riksrevisionens slutsats att det är svårt att uppnå båda syftena med bidraget. Ett välriktat bidrag som stärker resurssvaga hushålls möjligheter att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder bidrar också till att förstärka levnadsstandarden hos barnhushåll och minska skillnaderna i ekonomiska villkor mellan hushåll med och utan barn. Det förutsätter ett förstärkt bostadsbidrag och att ytterligare resurser avsätts.

Regeringen bör genomföra en översyn av bostadsbidraget för att säkerställa att det bättre uppfyller sina mål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet instämmer också i Riksrevisionens förslag om en återkommande uppföljning av bostadsbidragets måluppfyllelse avseende både den ekonomiska familjepolitiken och trångboddheten. Samt att regeringen bör utvärdera bostadsbidragets lämplighet för att stötta ekonomiskt svaga hushåll i ekonomiskt svåra tider.

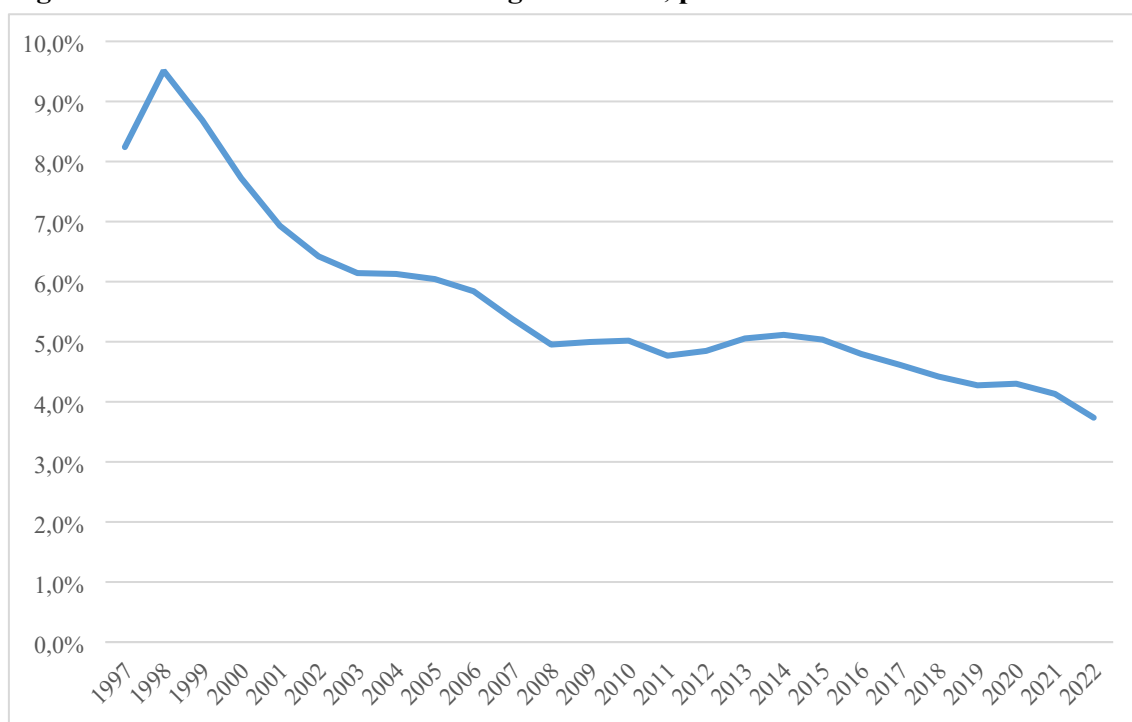
Regeringen bör återkommande följa upp bostadsbidragets måluppfyllelse avseende både ekonomisk familjepolitik och trångboddhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör utvärdera huruvida bostadsbidraget är en lämplig förmån för att stötta ekonomiskt svaga hushåll i ekonomiskt svåra tider. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Bostadsbidraget ska utvecklas, inte avvecklas

Antalet hushåll som tar emot bostadsbidrag har halverats på 25 år. 1997 fick 8,2 procent av hushållen i Sverige bostadsbidrag, 2022 var det enbart 3,7 procent av hushållen som fick det. Detta beror på att både inkomsterna och hyrorna stigit sedan 1990-talet, men att inkomstgränsen för när hushåll är berättigade till bostadsstöd, samt taket för vilka hyror bostadsbidraget täcker, inte har följt med.

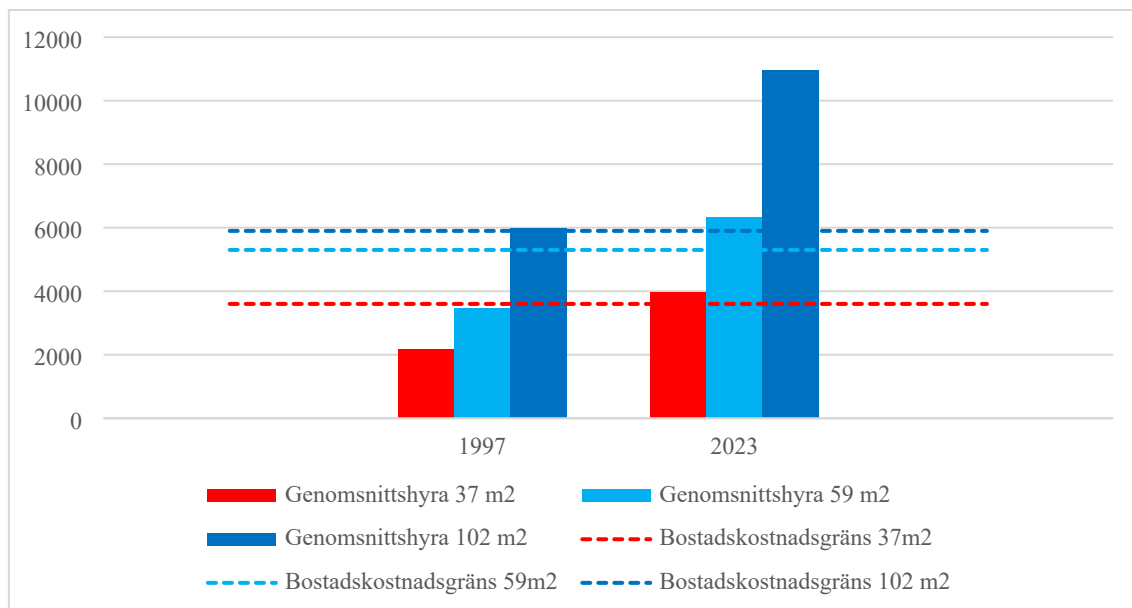
Figur 1 Hushåll som fått bostadsbidrag 1997-2022, procent av alla hushåll

Källa: Försäkringskassan.

Fram till 1996 var både inkomst- och bostadskostnadsgränserna indexerade, men sedan dess krävs politiska beslut för att de ska hänga med inflationen och löneutvecklingen – beslut som sittande regeringar endast undantagsvis tagit. I dag betalar den absoluta majoriteten av mottagarna av bidraget hyror som är betydligt högre än taket för bostadsbidraget, vilket gör att de kompenseras för en relativt liten del av hyreskostnaderna.

Figur 2 Hyresnivåer och bostadskostnadsgränser, 1997 och 2023

Källa: SCB och Försäkringskassan samt rapporten Hyresgästernas lägesrapport sommaren 2023.

Som en effekt av att inkomstgränsen inte hållit jämna steg med inkomstutvecklingen är det allt färre som har så låga inkomster att de omfattas. 1997 var nedtrappningsgränsen för en vuxen med barn motsvarande 70 procent av medianinkomsten. Det går att jämföra med 40 procent 2022.

Bostadsbidraget kan aldrig kompensera fullt ut för en bristsituation på bostäder som trissar upp priserna på boende. Där behövs en aktiv bostadspolitik. Däremot fyller bostadsbidraget ett viktigt syfte i fråga om att se till att folk har råd med ett fullvärdigt boende. Med tanke på att många hushåll i Sverige har problem med att få vardagsekonomin att gå ihop – ofta på grund av höga boendekostnader – har bostadsbidraget en mycket viktig roll att spela.

Sedan 2020 har statens årliga utgifter för bostadsbidraget minskat med närmare 2 miljarder kronor, 35 procent. Under samma period har boendekostnaderna ökat med omkring 36 procent, enligt SCB. Hyresgästföreningen konstaterade nyligen i en rapport att bostadsbidraget helt kommer att ha avskaffat sig självt inom ett decennium, om ingenting görs.¹

4.1 Tilläggsbidrag

Under covid-19-pandemin införde regeringen tillfälliga höjningar av bostadsbidraget efter påtryckningar från bl.a. Vänsterpartiet. Dessa gällde juli till december 2020 och motsvarande period 2021. Till följd av den höga inflationen infördes samma tillfälliga höjning under motsvarande period 2022. De tillfälliga höjningarna uppgick vid samtliga dessa tillfällen till 25 procent av storleken på det preliminära bostadsbidraget. Omkring 120 000 hushåll fick varje månad ett höjt bostadsbidrag med i genomsnitt omkring 750 kronor under de perioder höjningarna gällde.

Genom budgetbeslutet för 2024 genomfördes ytterligare en förlängning av det tillfälligt höjda bostadsbidraget. Förlängningen gällde det första halvåret av 2024 och under den

¹ Hyresgästföreningen (2024) Hyresgästernas lägesrapport.

perioden fick mottagarna av bostadsbidrag 40 procent mer än deras preliminära bostadsbidrag. Höjningen innebär att tilläggsbidraget ökade till omkring 1 200 kronor igenomsnitt. Genom vårandringsbudgeten för 2024 förlängdes den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget ytterligare ett halvår.

I budgeten för 2025 förlängde regeringen tilläggsbidraget till den 30 juni 2025, men sänkte samtidigt nivån till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget. Sänkningen motiveras med: "Inflationsbekämpningen har haft effekt och kampen mot den höga inflationen är nu vunnen. Inflationen beräknas vara på en fortsatt låg nivå." Att inflationen gått ned betyder att prisökningstakten stannat av, inte att priserna sjunkit. De som har bostadsbidrag lever med mycket små resurser. Dessa resurser väljer regeringen att minska, samtidigt som priserna fortsatt är mycket höga och deras övriga inkomster inte stigit i samma takt. I stället prioriterar regeringen skattesänkningar till dem med högst inkomster. Regeringen har också signalerat att den avser att helt ta bort tilläggsbidraget, utan att stärka upp bostadsbidraget på något annat sätt.

Vänsterpartiet har välkomnat det tillfälliga förhöjda bostadsbidraget, men hela tiden påtalat att bostadsbidraget behöver reformeras i grunden. Bostadsbidraget har urholkats under lång tid, vilket har resulterat i att färre har fått ta del av det och att det ersätter en mindre del av boendekostnaden. De tillfälliga höjningarna som gav en tillfällig lättnad för ekonomiskt hårt prövade grupper har därför varit nödvändig, men nu behövs en permanent höjning av bostadsbidraget. Dessutom bör ett höjt bostadsbidrag konstrueras så att andra inkomster, t.ex. försörjningsstöd, inte minskar i samma omfattning som bostadsbidraget ökar.

4.2 Stärk bostadsbidraget

Därför föreslår Vänsterpartiet en ny modell för bostadsbidraget, där bostadsbidrag faktiskt bidrar till att avlasta hushåll som har så låga inkomster att de behöver hjälp med boendekostnaden. Vi föreslår höjda gränser för inkomst- och boendekostnaden och att stödet inkomstindexeras fr.o.m. 2026.

I och med att priset på boende ökat kraftigt är det rimligt att se till att fler grupper får ta del av stödet. Därför föreslår vi även att hushåll utan barn omfattas fr.o.m. 2025. Vi har också i motionen En politik för studenter (mot. 2024/25:856) föreslagit att en utredning bör tillsättas för att se över hur ansvaret för bostadsbidrag för studenter kan flyttas från Försäkringskassan till CSN. Fullt utbyggt skulle vårt förslag innebära att 480 000 fler hushåll än i dag skulle få ta del av bostadsbidraget – totalt ca 670 000 hushåll. Som jämförelse beviljades 190 000 hushåll stödet 2022, och 1997 var det 365 000 hushåll som beviljades stöd. Förslaget beskrivs närmare i Vänsterpartiets budgetmotion för 2025 (mot. 2024/25:1924).

Regeringen bör återkomma med förslag om att stärka bostadsbidraget enligt Vänsterpartiets förslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Isabell Mixter (V)

Nadja Awad (V)

Maj Karlsson (V)

Daniel Riazat (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)